

พุทธธรรมกับการแก้ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว Buddhism and the Solution of Family Violence

พระครูพัชรกิตติโสภณ, พระครูปัญญาสารบัณฑิต, พระมหาวิรุฬหจิต นริสสร, พีรพงษ์ มาลา

Phrakhruphatcharakittisophon, Phrakhrupanyasarabandit,

PhramahaWirunchit Narissaro, Peerapong Mala

วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buriram Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: khanphakwan.p@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) นำเสนอปัญหาความรุนแรงในครอบครัว 2) แนวทางการแก้ไขปัญหความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้หลักพุทธธรรม เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละบุคคลต้องปรับเปลี่ยนนิสัยดั้งเดิม เพื่อหาจุดร่วมกันอย่างเหมาะสม ควรให้เวลากับครอบครัวมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การพูดคุย การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ช่วยให้บุคคลในครอบครัวเข้าใจกันและกันได้มากยิ่งขึ้น สร้างความตระหนักรู้ให้บุคคลในครอบครัว โดยใช้เหตุและผลเป็นตัวนำ การใช้เหตุผลมาพูดคุยในหัวข้อสนทนา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การอธิบายพูดคุยกันโดยใช้เหตุผลเป็นหลัก จึงจำเป็นยิ่งสำหรับบุคคลในครอบครัว แนวทางการแก้ไขโดยใช้หลักพุทธธรรม คือ การนำเอาหลักฆราวาสธรรมมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต โดยเริ่มที่ตัวบุคคลและแต่ละบุคคลลงมือปฏิบัติ การแก้ไขปัญหทุกอย่าง ควรใช้สติพิจารณาแก้ไขปัญหเพื่อหยุดการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การจัดระเบียบทางสังคม เพื่อสันติ ความสงบสุขของครอบครัว ชุมชนและสังคมต่อไป

คำสำคัญ: พุทธธรรม, การแก้ไขปัญห, ความรุนแรงในครอบครัว

Abstract

This article the objectives were 1) to present the problem of domestic violence 2) an approach to solving the problem of domestic violence by using Buddhist principles. It is imperative that individuals modify their original habits. In order to find the right place to share, time should be spent with the family as much as possible. Help family members understand each other better. Raise awareness among family members using cause and effect as a

ได้รับบทความ: 15 มิถุนายน 2565; แก้ไขบทความ: 4 สิงหาคม 2565; ตอรับตีพิมพ์: 9 สิงหาคม 2565

Received: June 15, 2022; Revised: August 4, 2022; Accepted: August 9, 2022

guide Using reasoning to discuss the topic of discussion. therefore it is absolutely necessary Explanations are discussed based on reasoning. Therefore, it is especially necessary for family members. The approach to fixing by using Buddhist principles is to bring secular Dharma principles as a tool for living life. By starting with the individual and each person acting. fix all problems You should use your mind to solve problems in order to stop inappropriate behavior. which will lead to social order for peace, peace of family, community and the next society.

Keywords: Buddhism, Problem Solving, Domestic Violence

1. บทนำ

ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นแหล่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างคุณภาพของบุคคลตั้งแต่เยาว์วัย แต่ในปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งยังผลให้การดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยและสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยที่มีความสำคัญของสังคม ได้รับผลกระทบโดยตรง ทำให้ครอบครัวมีขนาดเล็กลง ความสัมพันธ์ในครอบครัวเกิดความห่างเหิน ความรักใคร่ในครอบครัวไม่แน่นแฟ้น มีความไม่เข้าใจกัน สมาชิกในครอบครัวขาดความอบอุ่น ทำให้หันไปหาเพื่อน หรือบุคคลอื่นนอกบ้าน อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในครอบครัวและผลพวงที่ตามมาก็คือ ความรุนแรง

จากข่าวสารทางสื่อต่าง ๆ ที่ได้เห็นกันเกี่ยวกับเรื่องของความรุนแรงในครอบครัว ก็มีข่าวเรื่อง พ่อเลี้ยงและแม่แท้ ๆ ฆ่าลูกสาวตนเอง ประเด็นที่น่าสนใจประการหนึ่งก็คือ แม่แท้ ๆ ไม่เคยได้ดูแลลูกตั้งแต่ยังแบเบาะ ส่วนพ่อแท้ ๆ ของน้องเสียชีวิตและเมื่อไม่นาน แม่แท้ ๆ ก็ไปรับน้องมาดูแล สาเหตุหนึ่งคือ ความผูกพัน ความห่างเหินระหว่างแม่แท้ ๆ กับน้อง เป็นปมประการหนึ่งที่ทำให้แม่และน้องไม่ค่อยสนิมสนมและลงรอยกันเท่าใดนัก และประการต่อมาคือ แม่มีสามีใหม่ จึงทำให้ความไม่ลงรอยกันระหว่างแม่และน้องเพิ่มระยะห่างออกไปมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาระหว่างพ่อเลี้ยงกับลูก (สาว) เลี้ยง กรณีฆ่าข่มขืน พ่อเลี้ยงกับลูก (ชาย) เลี้ยง กรณีทารุณกรรม ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

บทความฉบับนี้ ต้องการนำเสนอทางออกของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนและผู้สนใจ ได้ให้ความใส่ใจความสุขในครอบครัว หันมาดูแลบุคคลในครอบครัวอย่างจริงจัง มากกว่าการหาความสุขนอกบ้าน

2. สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว

ครอบครัวส่วนใหญ่ในเมืองใหญ่ เนื่องจากมีภาระหน้าที่ในการหาเลี้ยงชีพ ตลอดจนภาวะเศรษฐกิจทำให้คู่สามีภรรยา บุตรธิดามีเวลาให้กันน้อย ลักษณะของครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเล็ก ๆ ที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก ไม่เกิน 2-3 คน ความผูกพันระหว่างครอบครัวบางครั้งก็แทบไม่มี หรือมีน้อย ปัญหาที่ครอบครัวส่วนใหญ่ประสบมักเป็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมส่วนบุคคล

1) ความรุนแรงเป็นผลพวงจากความก้าวร้าว: ในทางจิตวิทยาระบุไว้ถึงสภาพที่ ทำให้เกิดความก้าวร้าวดังนี้ (จิราภา เต่งไตรรัตน์ และคณะ, 2547: 250-251)

ก) การเสริมแรง (Reinforcement) เกิดขึ้นเมื่อมีการส่งเสริมให้ก้าวร้าว โดยการยกย่อง หรือให้กำลังใจเวลามีความก้าวร้าว หรือการกระทำก้าวร้าวทำให้เกิดผลดี

ข) การเลียนแบบ (Modeling) การเห็นตัวอย่างที่ก้าวร้าว โดยเฉพาะจากคนที่ตนเองชื่นชอบ

ค) ปทัสถาน หรือรูปแบบแห่งการเสนอสนอง (Norm of reciprocity) เช่น ความเชื่อในสังคมที่ว่า ความแค้นต้องมีการชำระแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน ซึ่งส่งเสริมให้คนในสังคมเกิดความก้าวร้าว

ง) ความเครียด (Stress) สาเหตุเกิดจากความความยากจน การตกงาน การถูกสังคามรังเกียจ อากาศร้อน พ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน เสี่ยงรบกวนโสตประสาท ความรู้สึกขื่นขมของบุคคลในครอบครัว ฯลฯ

จ) สัญญาณความก้าวร้าว (Aggressive cues) เช่น การดูความก้าวร้าวจากสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ การคลุกคลีกับอาวุธต่าง ๆ สามารถเป็นปัจจัยส่งเสริมความก้าวร้าวได้

2) ในทางสังคมวิทยา: มีแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่น่าสนใจในระดับกลุ่มบุคคลและสังคม ดังนี้

ก) ทฤษฎี “อะโนมี” ของ เมอร์ตัน (Merton's Theory of Anomie) นักสังคมวิทยาผู้มีชื่อเสียงกล่าวว่า “ที่ใดก็ตามที่มีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนต่างเพศ ที่มี การให้ค่าแก่เพศทั้งสองแตกต่างกันและการบรรลุถึงบทบาททางเพศดังกล่าวถูกยับยั้ง หรือ

ประสบอุปสรรค ที่นั่นก็จะมีอัตราการเกิดความรุนแรงทางเพศสูง” (กฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ, 2546: 6) กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ถ้าสังคมใดส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศกันมากขึ้นเท่าใด อัตราการเกิดความรุนแรงทางเพศในสังคมนั้น ย่อมจะลดลงเท่านั้น

ข) ทฤษฎีไร้ระเบียบหรือโกลาหลอลวน ของ เอ็ดเวิร์ด ลอร์เลนซ์ พ.ศ. 2503 (Edward Lorenz's Chaos Theory, 1960) อธิบายถึงลักษณะพฤติกรรมของระบบพลวัต ซึ่งหมายถึง ระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงตามเวลาที่เปลี่ยนไป โดยลักษณะการเปลี่ยนแปลงของระบบไร้ระเบียบ หรือโกลาหลอลวน จะมีลักษณะที่ปั่นป่วนจนดูคล้ายว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นแบบสุ่ม หรือไร้ระเบียบ (random/stochastic) แต่จริง ๆ แล้วระบบไร้ระเบียบ หรือโกลาหลอลวนนี้ เป็นระบบแบบไม่สุ่ม หรือระบบที่มีระเบียบ (deterministic)

ค) แนวคิด “ตะแกรงแห่งความสัมพันธ์” (The Relationship Grid) ของ เวย์น อี. เบเกอร์ (Wayne E. Baker) ในหนังสือ Net Working Smart: How to Build Relationship for Personal & Organizational Success เป็นแนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพที่น่าสนใจ สามารถนำไปวิเคราะห์ปัญหาความสัมพันธ์ได้ในระดับต่าง ๆ เช่น ในระดับครอบครัว ระดับผู้ให้และผู้รับบริการ ระดับประเทศ หรือนโยบายสาธารณะ เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ที่ลงตัว หรือไม่ลงตัวจากความคาดหวังที่ตรงกัน หรือต่างกัน โดยอาศัยตะแกรงแห่งความสัมพันธ์ชนิดต่าง ๆ เนื่องจากความสัมพันธ์เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณา วิเคราะห์และนำไปแก้ปัญหาอย่างจริงจัง โดยแยกออกจากประเด็นความขัดแย้ง แล้วแก้ไข จึงจะสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ ดังมีเนื้อหาโดยย่อ ดังนี้

ชนิดที่ 1 ธุรกิจครั้งคราว มุมซ้ายบนของตะแกรงเป็นเรื่องของการที่ต่างฝ่ายต่างมองเชิงธุรกิจ เสมือนมีการซื้อขายสินค้ากันเป็นครั้งคราว ฝ่ายหนึ่งได้เงิน อีกฝ่ายได้ของตามข้อตกลง ก็ลงตัวในด้านผลประโยชน์

ชนิดที่ 2 เอาแต่ประโยชน์ มุมขวาบนของตะแกรงเป็นเรื่องที่ผู้อื่นมุ่งเอาแต่ประโยชน์ ในขณะที่บุคคลหนึ่งต้องการความผูกพันระยะยาว

ชนิดที่ 3 เลิกคบ มุมซ้ายล่างของตะแกรง บุคคลหนึ่งจะมองเชิงธุรกิจ แต่ผู้อื่นจะมองเรื่องความสัมพันธ์ จะเป็นมุมมองที่มองกลับกันกับชนิดที่ 2

ชนิดที่ 4 ร่วมงานกัน มุมขวาล่างของตะแกรง ทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์เช่นกัน มีความสัมพันธ์ระยะยาว มีความผูกพัน ร่วมมือ ร่วมงานกัน มองที่ผลประโยชน์ร่วม จึงเป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องลงตัว

ความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของคนในครอบครัว หรือในคู่สมรส อยู่ด้วยความคาดหวังว่า มีตรงกันหรือไม่ หากคู่สมรสและคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์ในแบบที่ 4 นี้ ก็จะช่วยลดความขัดแย้งอันอาจนำไปสู่ความก้าวร้าวรุนแรงได้ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความรุนแรงที่สอดคล้องกับตะแกรงแห่งความสัมพันธ์ของเบเกอร์ มีอาทิ พฤติกรรมการ กระทำผิด กรณีทำร้ายคู่สมรส ซึ่งจัดว่าเป็นความรุนแรงในครอบครัวที่มีลักษณะเป็นข้อสรุป ที่ดูเหมือนขัดกัน (Paradox) คือขัดแย้งกันเองระหว่าง แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว ซึ่งแฝงไว้ ด้วยนัยแห่งการฝึกกำลังการเป็นพันธมิตร การเป็นแนวร่วมที่เข้มแข็ง การช่วยเหลือเกื้อกูล กันและการมีความเมตตากรุณาต่อบุคคลในกลุ่มเดียวกันมากกว่าที่มีต่อคนนอกกลุ่ม ซึ่งเป็น ธรรมชาติของพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ ดังนั้น การที่คนในครอบครัวทำร้ายร่างกายและ จิตใจกันเองนั้น จึงเป็นเรื่องที่มีความขัดแย้งในบริบทของความเป็นครอบครัวอย่างชัดเจน (วันชัย วัฒนศัพท์, 2557: 90-93)

ง) ทฤษฎีตัวยู ของ ออตโต้ ซี. ชาร์เมอร์ (Otto C. Scharmer's U-Theory): ออตโต้ เป็นชาวเยอรมันที่ไปทำงานร่วมกับ ปีเตอร์ เซงเก้ (Peter Senge) ประมาจารย์ (kuru) ด้าน LO & KM มักถูกนำมากล่าวถึงกันมากในเรื่องของการสื่อสารอันจะนำไปสู่ความมีศักยภาพ เสรีภาพและความสุข ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารในครอบครัว เพื่อลดความขัดแย้งอันจะนำไปสู่ความก้าวร้าวรุนแรงได้เป็นอย่างดี เนื้อหาของทฤษฎีตัวยูมีว่า เมื่อมีการรับรู้สารอะไรก็ตาม โดยทั่วไปจะผ่านกระบวนการตัดสินใจบนพื้นฐานของผู้รับรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยอารมณ์และประสบการณ์ที่ผู้รับรู้มี รวมถึงการตีความด้วยตัวผู้รับรู้ตามผู้ พูดที่ให้สารนั้นมา เช่น คำพูดที่มาจากเพื่อน ๆ พี่น้อง พ่อแม่ ก็ให้เสนอให้มีการฟังให้ลึกถึงตัว สารด้วยปัญญา โดยการไม่ด่วนตัดสินใจ แต่ให้แขวนรายละเอียดของสารที่ได้รับฟังมานั้นไว้ ก่อนและนำมาพิจารณาอย่างสงบและมีสติ เมื่อผู้รับรู้เกิดปัญญาแล้ว จึงจะสามารถ เชื่อมโยงอดีต ปัจจุบันและอนาคต ทำให้เห็นอนาคตและกลับไปพิจารณาอดีต ปัจจุบันด้วย กระบวนการทางปัญญา (ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียน, ออนไลน์)

จ) วิธีการแบบอหิงสา หรือสันติวิธี หรือยุทธวิธีไร้ความรุนแรง คือ วิธี หรือยุทธวิธีที่หลีกเลี่ยงความรุนแรงในการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด หรือละเว้นการกระทำ อย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้คู่กรณีปฏิบัติตามความต้องการของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล โดยเป็น การกระทำที่ไม่ใช้การออกแรงบีบบังคับ หรือใช้กำลังรุนแรงและมักเป็นรูปแบบที่ไม่ก่อให้เกิด ความเสียหายทางจิตใจ วิธีการนี้เหมาะสมที่สุดกับคู่กรณีที่ต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันในการ ดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุข เช่น คนในครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศเดียวกัน ตัวอย่าง

ของผู้ที่ใช้วิธีการในแบบอิงสาขาที่ทั่วโลกรู้จักกันดีก็คือ ท่าน มหาตมคานธี ผู้นำชาวอินเดียที่ต่อสู้เพื่อปลดปล่อยอินเดียจากการยึดครองของอังกฤษ (ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียน, ออนไลน์)

2. ปัจจัยที่เอื้อต่อความรุนแรงในครอบครัวทั่วไป

1) ในระดับบุคคล

ก) ประสบการณ์ความรุนแรงที่ได้รับในวัยเด็ก: อาจหล่อหลอมให้กลายเป็นความกระด้างภายในจิตใจ แนวทางป้องกันแก้ไขสำหรับพ่อแม่ คือ ต้องเข้าใจและยอมรับพฤติกรรมของเด็กก่อนว่า ที่เด็กก้าวร้าวเพราะอะไรและหยุดการกระทำที่ก้าวร้าวของเด็กด้วยท่าทางที่สงบ โดยค่อย ๆ สอนเด็กด้วยเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ หรือคำพูดที่รุนแรงซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกมีปมด้อยมากขึ้น

ข) ความเจ็บป่วยทางจิต: ความเจ็บป่วยซึ่งเกิดจากการใช้สารเสพติดต่าง ๆ การดื่มสุรา หรือแอลกอฮอล์ของผู้ลงมือกระทำการรุนแรง

ค) ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาไม่ดี: (1) ต่างฝ่ายต่างมีความเก็บกดหรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญปัญหา ไม่พยายามพูดคุยปรับความเข้าใจกัน เมื่อถึงจุดที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถจะทนได้ต่อไป ก็เกิดอารมณ์ก้าวร้าวและก่อความรุนแรงได้โดยไม่มีใครคาดคิด การหลีกเลี่ยง หรือยอมถอยนี้ เป็นวิธีการที่พยายามหลีกเลี่ยงปัญหาโดยไม่เผชิญกับปัญหาด้วยการถอยออกมา (2) ฝ่ายชายไม่ใคร่ชอบเผชิญปัญหาเท่าฝ่ายหญิงขณะที่ฝ่ายหญิงชอบที่จะพูดคุยให้เข้าใจกัน ทำให้เกิดการสวนทางกันและเกิดความกดดันตามมา (3) ความรักที่มีบริบทในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่า มีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน 3 ส่วน คือ (3.1) ความคุ้นเคย ใกล้ชิดสนิทสนม ผูกพันอย่างลึกซึ้ง (3.2) อารมณ์ใคร่ทางเพศ ด้วยความดึงดูดทางกายภาพ และ (3.3) การตัดสินใจอยู่ร่วมกันในระยะสั้นและการตัดสินใจที่จะร่วมวางแผนแบ่งปันความสำเร็จในระยะยาวกับอีกฝ่ายหนึ่ง (พูนสุข มาศรีสรรค์, ออนไลน์)

ง) ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกไม่ดี: มักเกิดกับวัยรุ่นที่เริ่มมีความต้องการเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ต้องการการตัดสินใจเอง วัยรุ่นไม่ค่อยเชื่อบิดามารดาแต่จะเชื่อเพื่อนมากกว่า จึงเกิดการเสี่ยงภัยในเรื่องเพศและสิ่งเสพติด ทำให้เกิดความขัดแย้งและความก้าวร้าวรุนแรงในครอบครัวได้

2) ในระดับสังคม

ก) ในทางสังคมจิตวิทยา: ปัจจัยในทางสังคมจิตวิทยาที่มีประกอบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไทย เกิดจากโครงสร้างทางครอบครัวที่เปลี่ยนจากครอบครัวใหญ่หรือครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้เด็กในครอบครัวขาดการดูแลเอาใจ

ใส่ในการอบรมถึงพฤติกรรมที่ถูกต้อง เมื่อบิดามารดาต่างต้องทำมาหากิน ไม่ค่อยมีเวลา จึงส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบในทางผิด ๆ จากผู้อื่น หรือสื่อต่าง ๆ หรือเกิดจากความเครียดเรื่องความยากจน หรือครอบครัวล้มเหลว เป็นต้น

ข) ในทางสังคมวัฒนธรรม: สังคมที่มีการยึดถือกันมาแต่อดีตว่า ผู้ชายต้องเป็นใหญ่มีอำนาจเหนือผู้หญิง จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่หลักเลียงมิได้ โดยเฉพาะสังคมไทย มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมและกลายเป็นสังคมยุคเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างครอบครัว

3. ผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นดัชนีที่บ่งบอกถึงความเสื่อมโทรมของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี คือ ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 7-18 ปี ที่มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในการกระทำผิด ซึ่งไม่ต่างจากพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ประเด็นที่น่าสนใจจึงอยู่ที่ว่า ความรุนแรงในครอบครัว มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร เป็นเรื่องที่ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (สุนทวิทย์ ใจเหล็ก, ออนไลน์)

3.1 ปัญหาทางด้านอารมณ์: เด็กและเยาวชนที่มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เพราะมีปัญหาทางด้านอารมณ์ โดยเฉพาะการเก็บกด มีการรับภาพความรุนแรงเข้าไปในจิตใจ เกิด ความสับสนทางด้านอารมณ์ ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ขาดความมั่นใจ หดหู่ ซึมเศร้า และมีแนวโน้มฆ่าตัวตายได้ง่าย

3.2 ปัญหาการปรับตัวเข้ากับสังคม: เด็กและเยาวชนที่มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว จะมีปัญหาด้านการปรับตัวเข้ากับสังคมได้ยาก จะชอบเก็บตัวเงียบคนเดียวเพราะหวาดกลัวความรุนแรงที่เคยประสบจากครอบครัว ทำให้ไม่ไว้วางใจคนในสังคม

3.3 ทศนคติเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง: เด็กและเยาวชนที่ครอบครัวมีการใช้ความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลต่อการรับรู้และทัศนคติต่อการใช้ความรุนแรงว่าเป็นพฤติกรรมปกติธรรมดาในสังคมและบางครั้งยังเห็นว่า การใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือที่ดีในการแก้ปัญหา ในบางสถานการณ์ก็เห็นว่า การใช้ความรุนแรงแสดงถึงความเป็นคนเก่งและเป็นที่ยอมรับ

3.4 พฤติกรรมการแสดงออกภายนอก: พฤติกรรมการแสดงออกภายนอกของเด็กและเยาวชนที่ครอบครัวมีการใช้ความรุนแรง อาจจำแนกเป็น 3 ระยะ คือ

ก) เด็กในวัยก่อนเข้าเรียน จะมีความสับสนและไม่เข้าใจในพฤติกรรมของการใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะต่อเด็ก เด็กมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่า การใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเกิดจากความผิดของตนเอง อันนำไปสู่พฤติกรรมในการแสดงออกที่มีปัญหา

ข) เด็กที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น จะมีพฤติกรรมในการแสดงออกที่มีความรุนแรงทางด้านอารมณ์มากขึ้น เช่น ก้าวร้าว กังวล มีการแสดงออกที่มีปัญหา ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กชายจะเริ่มมีพฤติกรรมก้าวร้าวและใช้ความรุนแรงชัดเจนขึ้นมากกว่าเด็กหญิง

ค) เด็กวัยรุ่น จะมีปัญหาด้านการเรียน มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ชอบใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา

3.5 ทศนคติต่อการใช้ชีวิตครอบครัวในอนาคต: เด็กและเยาวชนที่มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีโอกาสสูงที่จะใช้ความรุนแรงในครอบครัวของตนเองในอนาคต

3.6 ปัญหาซ่อนเร้นในระยะยาว: เด็กและเยาวชนที่มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว จะมีความหดหู่ เศร้าหมอง ซึ่งอาจนำไปสู่โรคซึมเศร้า อันเป็นพฤติกรรมซ่อนเร้นที่อาจนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ เช่น โรคจิต ประสาทและการฆ่าตัวตาย เป็นต้น

4. พุทธธรรมสร้างครอบครัวให้มีความสุข

ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา การใช้ชีวิตในครอบครัว หรือการครองเรือนของฆราวาสนั้น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสแสดงไว้ในหลักฆราวาสธรรม ดังนี้ว่า 1) สัจจะ ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พุดจริง ทำจริง 2) ทมะ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา 3) ขันติ ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย 4) จาคะ ความเสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบายและผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็นและความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแต่ตน หรือเอาแต่ใจตัว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2554: 113-114)

ปฐมบทของการอยู่ร่วมกันในลักษณะของการครองเรือน จึงเป็นเรื่องของคนสองคนที่จะใช้สติและปัญญา ประคับประคองซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ ไม่ใช่เป็นภาระของใครหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของบุคคลในครอบครัวที่จะต้องประนีประนอม ประคับประคองซึ่งกันและกัน

ชีวิตการแต่งงาน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนเรามาก การที่ตัดสินใจแต่งงาน ก็ถือว่าการตัดสินใจที่มีความสำคัญต่อชีวิตของตน หลายท่านที่อยู่ในวัย

หนุ่มสาว บางครั้งอาจจะไม่ได้มองตรงนี้ออย่างลึกซึ้ง เพราะอยู่ในอารมณ์ของความรัก ก็อาจจะรู้สึกว่ายากมาใช้ชีวิตร่วมกัน บางทีก็มีการตัดสินใจค่อนข้างเร็ว หรือบางครั้ง อาจมีเหตุจำเป็นหลายอย่าง ทำให้หลายคนกระโดดเข้าสู่ชีวิตแต่งงานโดยไม่มีการเตรียมความพร้อมมาก่อน

จริง ๆ แล้วแม้ว่าจะรักกันขนาดไหนก็ตาม แต่การมาใช้ชีวิตร่วมกันก็เป็นเรื่องสำคัญ ในหลายท่านอาจจะมีประสบการณ์ว่า เวลาที่ชีวิตแต่งงานมีปัญหาแล้ว ก็จะส่งผลกระทบต่อในส่วนตัวอื่น ๆ เกือบทั้งหมด เช่น บางคนไม่มีความสุขในการทำงาน ทำงานก็มีความหงุดหงิด เครียด เพราะว่าชีวิตแต่งงานประสบปัญหา รบกวนชีวิตการทำงานด้วยเหตุเกิดจากการทะเลาะเบาะแว้ง ตำหนิติเตียนอย่างรุนแรง บางครั้งอาจทะเลาะกันที่ทำงาน หรือสร้างปัญหามากมาย หรือถ้ามีลูก ก็พบว่า ถ้าชีวิตแต่งงานไม่ค่อยราบรื่นเป็นสุข การเลี้ยงดูลูก หรือการบำบัดพบหาหน้าที่ของบิดามารดา ก็มักจะเสีย หรือลดน้อยลงไปด้วย

การแยกทางกัน ก็เป็นประเด็นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม ในอดีตมีการพยายามรักษาชีวิตแต่งงานค่อนข้างมาก แต่ในปัจจุบัน ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ต่างก็สามารถดูแลตนเองได้ จึงมีความรู้สึก ว่าหากอยู่ด้วยกันไม่ได้ ก็แยกทางกันไป ซึ่งอาจทำให้หลายคนเข้าสู่ชีวิตแต่งงานค่อนข้างเร็ว โดยตั้งแต่เริ่มต้นการคิดเอาเองว่า ถ้าอยู่ด้วยกันไม่ได้ ก็ต่างคนต่างไป ตรงนี้เอง เป็นประเด็นแนวคิดหนึ่ง ที่ทำให้ชีวิตแต่งงานประาบบาง

โดยความเป็นจริงในชีวิตแต่งงานนั้น เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่มีความลึกซึ้งมากในชีวิตของมนุษย์ โดยมีความต้องการการอยู่ร่วมกันเป็นพื้นฐาน หรือมีความต้องการมีชีวิตที่เป็นคู่ แต่ก็ไม่ได้แปลว่า จะบังคับให้คู่แต่งงานทุกคู่ต้องทนอยู่ด้วยกัน แต่เป็นการให้เห็นความสำคัญว่า การพยายามประคับประคองชีวิตแต่งงานเอาไว้ เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง การเลือกใครมาแต่งงานด้วย ก็คงจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ แล้วเน้นบุคคลที่เราต้องการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างจริงจัง มีปัจจัยพื้นฐานหลายอย่างที่จะช่วยประคับประคองชีวิตแต่งงานเอาไว้ได้ ดังกล่าวแล้วข้างต้น พระพุทธศาสนาได้ให้หลักในการดำเนินชีวิตคู่ไว้ คือหลักฆราวาสธรรม 4 ประการดังกล่าวข้างต้น

หลักข้อแรก สัจจะ ความจริง คือ ความซื่อสัตย์ ความจริงใจต่อบุคคลที่รัก การคบหาสมาคมระหว่างบุคคลในสังคม ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดจำต้องมีหลักธรรมสัจจะข้อนี้ อยู่ด้วยเสมอ เพราะการแสดงออกซึ่งความซื่อสัตย์และความจริงใจต่อบุคคลที่เรารู้จัก ถือเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งจะส่งผลว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะสามารถสานต่อในระยะยาวต่อไปอีกได้หรือไม่

สำหรับคนที่มีความรัก การมีความซื่อสัตย์และความจริงใจให้แก่กัน ก็ย่อมจะทำให้เกิดความไว้วางใจ ความเชื่อใจระหว่างกันทั้งคู่ หากบุคคลใดขาดสัจจะต่อคนรัก ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความหวาดระแวงแคลงใจกัน เป็นจุดเริ่มต้นแห่งความริ้วฉาน ซึ่งยากนักที่จะประสานให้คืนดีได้ดังเดิม

ดังนั้น จึงไม่แปลกที่คนหลายคนได้ให้นิยามความรักว่า คือความจริงใจให้แก่กันนั้น เพราะเป็นข้อปฏิบัติพื้นฐานที่บุคคลที่รักกันพึงมีให้แก่กันเป็นอันดับแรก หรืออาจกล่าวได้ว่า สัจจะ เป็นหลักธรรมพื้นฐาน สำหรับทุกคนที่มีความรัก พึงจะระลึกและปฏิบัติอยู่เสมอ

หลักข้อที่ 2 ทมะ การฝึกฝน การปรับตัว ทมะ คือ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ การข่มใจ การปรับตัว การอยู่ร่วมกันในสังคม หรืออยู่กับคนที่เรารัก เป็นเรื่องที่ต้องปรับตัวเข้าหากัน เนื่องจากแต่ละคนต่างมาจากพื้นฐานชีวิตและประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น จึงไม่มีใครที่สามารถเป็นได้ทุกอย่างตามที่ใจของเราคิดและเช่นเดียวกัน ตัวเราเองก็อาจไม่สามารถที่จะเป็นไปได้ทุกอย่างดังที่คนอื่นต้องการ หลักธรรมในข้อ ทมะ จึงเป็นการฝึกข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตนแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับนิสัยและอัธยาศัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากันได้ ไม่เป็นคนถือด้านเอาแต่ใจและอารมณ์ของตน เพื่อที่จะทำให้เรายอมรับในจุดเด่นและข้อบกพร่องของตัวบุคคลรอบข้าง

หลักธรรม ทมะ เป็นหลักธรรมที่เน้นในเรื่องของการใช้ปัญญาในการตัดสินใจ ควบคุมจิตใจในการทำความเข้าใจคนที่เรารัก เมื่อใดที่ขาดธรรมข้อนี้ ย่อมเท่ากับเป็นการขาดการใช้สติปัญญาในการพิจารณา ปล่อยให้ข้อแตกต่างปลีกย่อยทางอุปนิสัยและการอบรมกลายเป็นเหตุแตกแยกสามัคคีใหญ่โตและถ้าไม่สามารถปรับตนเข้าหากันได้ ก็เป็นอันต้องทำลายชีวิตคู่ครองแยกทางขาดจากกัน เมื่อทุกคนต่างรู้ดีว่าไม่มีใครที่จะสมบูรณ์แบบไปหมดทุกอย่าง ผู้ที่มีความรักทุกคน จึงปรารถนาที่จะได้รับความเข้าใจจากคนที่เรารัก ผู้ที่ให้คำจำกัดความของความรักว่า คือความเข้าใจซึ่งกันและกัน จึงแสดงให้เห็นได้ชัดว่า หลักทมะมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตร่วมกับคนที่รักอย่างไร

หลักข้อที่ 3 ขันติ ความอดทน อดกลั้น การใช้ชีวิตคู่อยู่ด้วยกัน นอกจากจะต้องมีความซื่อสัตย์ ความจริงใจและความเข้าใจกันแล้ว จะต้องมีความอดทน อดกลั้น เพราะการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน นอกจากจะมีข้อขัดแย้งแตกต่างทางด้านอุปนิสัย การอบรม ประสบการณ์เดิมแล้ว บางคนอาจมีเหตุล่วงเกินรุนแรง ซึ่งอาจจะเป็นถ้อยคำ หรือกิริยาอาการ จะโดยตั้งใจ

หรือไม่ก็ตาม เมื่อเกิดเหตุเช่นนี้ อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องรู้จักอดกลั้น ระวังใจ ไม่ก่อเหตุให้เรื่องลุกลามกว้างขยายต่อไป ความร้ายจึงจะระงับลงไปได้

หลักขันธ์แตกต่างจากหลักหิมะตรงที่มุ่งให้เกิดความอดทนโดยเน้นที่ร่างกายที่อดทนต่อความยากลำบากกับคนที่เรารัก เพราะในการใช้ชีวิตร่วมกับคนที่เรารัก อาจต้องพบเจอกับความลำบากตรากตรำและเรื่องหนักใจต่าง ๆ ในการประกอบภาระงานอาชีพ เป็นต้น ดังนั้น การร่วมหัวจมท้ายที่จะอดทนเผชิญและฟันฝ่าต่อความยากลำบากด้วยกัน ถือว่าเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรักของคนทั้งสอง โดยเฉพาะเมื่อเกิดภัยพิบัติ ความตกต่ำคับขันจะต้องมีสติอดกลั้น คิดอุบายใช้ปัญญาหาทางแก้ไขและมีความอดทนเพียรพยายามเป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน ก็จะสามารถผ่านพ้นเหตุการณ์ร้ายไปด้วยกันได้ แต่หากชีวิตของคุณครองที่ขาดความอดทน ย่อมไม่อาจประคับประคองพากันให้รอดพ้นเหตุร้ายต่าง ๆ อันเป็นประดุจกรรมแห่งชีวิตไปได้ หากใครเคยนิยามความรักของตนเองไว้ว่า คือการอยู่เคียงข้างกัน ไม่ว่าในเวลาที่ดีทุกข์ หรือสุข นั่นก็หมายความว่า กำลังพูดถึงขันติธรรมที่บุคคลรักคนรักจะต้องยึดเป็นข้อปฏิบัติประจำใจ

หลักข้อที่ 4 จาคะ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปัน “ทั้ง...ชีวิตจิตใจ ฉันมีแต่ให้...ให้เธอ” ท่อนหนึ่งจากเพลงให้ ที่เคยโด่งดังในอดีตแสดงให้เห็นได้ชัดถึงความสำคัญของการให้ว่า ควรเป็นนิยามหนึ่งของการรัก ที่สอดคล้องกับหลักทศพิธราชธรรม 4 ในข้อจาคะ นี้

หากทุกคนลองสังเกตตัวเองเวลาที่ทำอะไร หรือให้สิ่งใดกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจจะพบว่า ความสุขของผู้ที่รับสิ่งนั้นจากเรา จะถูกส่งผ่านมาถึงตัวเราเองด้วย นั่นแสดงให้เห็นว่าการให้นั้น มอบความสุขให้กับคนทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้ให้และผู้รับ

การให้ในที่นี้ มิใช่หมายถึงแต่เพียงการเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของอันเป็นสิ่งที่มองเห็นและเข้าใจได้ง่าย ๆ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงการให้น้ำใจแก่กัน การแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจและความสุขส่วนตนได้ เช่น ในคราวที่คู่ครองประสบความทุกข์ ความเจ็บไข้ หรือมีธุรกิจใหญ่ เป็นต้น ก็เสียสละความสุข ความพอใจของตน ขวนขวายช่วยเหลือ เอาใจใส่ดูแล เป็นที่พึ่งอาศัย เป็นกำลังส่งเสริม หรือช่วยให้กำลังใจได้โดยประการใดประการหนึ่ง ตามความเหมาะสม รวมความว่า เป็นผู้จิตใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละ ไม่คับแคบเห็นแก่ตัว

ชีวิตครอบครัวที่ขาดจาคะ ก็คล้ายการลงทุนที่ปราศจากผลกำไรมาเพิ่มเติม ส่วนที่มีมาแต่เดิม ก็คงที่ หรือค่อยร่อยหรอพร่องไป หรือเหมือนต้นไม้ที่ไม่ได้รับการบำรุง ก็มีแต่อับเฉา ร่วงโรย ไม่มีความสดชื่นงอกงามประดื่นที่เกี่ยวกับการให้ อีกประเด็นหนึ่งที่ยาก

เสริมไว้ คือ การให้ ที่เรียกว่า การให้อภัย เนื่องจากบางทีการให้อภัยแก่คนที่เรารักนี้อาจเป็นการบอกความหมายสรุปรวมของหลักธรรมาธรรมอีกสามข้อข้างตนด้วย เพราะเมื่อคุณให้อภัยแก่คนที่คุณรัก นั่นเป็นการแสดงโมติจิตเรื่องความจริงใจของคุณ เป็นการแสดงออกถึงการยอมรับความแตกต่างและการเข้าใจในอีกฝ่ายและคุณก็เป็นผู้ที่มีความอดทนอดกลั้นที่จะไม่ตอบโต้และมุ่งร้ายกลับคืนและอีกครั้ง ก็พร้อมที่จะฝ่าฟันอุปสรรคไปพร้อม ๆ กันอย่างองอาจและสง่าผ่าเผย

5. แนวทางการแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงในครอบครัว

ผู้เขียนนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ที่บุคคลในครอบครัวควรนำไปปฏิบัติอันจะเป็นแนวทางดำเนินชีวิตในครอบครัวอย่างมีความสุข

1. แก้นิสัยส่วนตัวของบุคคลในครอบครัว ดังกล่าวแล้วว่า แต่ละบุคคลนั้นมีพื้นฐานทางสังคมที่แตกต่างกันก่อนที่จะแต่งงาน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละบุคคลต้องปรับเปลี่ยนนิสัยดั้งเดิม เพื่อหาจุดร่วมกันอย่างเหมาะสม

2. เวลา ควรให้เวลากับครอบครัวมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เหตุความรุนแรงในครอบครัวส่วนหนึ่งเกิดจากการที่บุคคลในครอบครัวไม่มีเวลาให้กันและกัน การพูดคุย การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เช่น การทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น ช่วยให้บุคคลในครอบครัวเข้าใจกันและกันได้มากยิ่งขึ้น

3. สร้างความตระหนักรู้ให้บุคคลในครอบครัว โดยใช้เหตุและผลเป็นตัวนำ การกระทบกระทั่งกันในครอบครัว บางเรื่องก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา แต่บางเรื่องก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปกติไป ดังนั้น การใช้เหตุผลมาพูดคุยในหัวข้อสนทนา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น การสอนลูกเมื่อลูกมีพฤติกรรมนอกกลุ่มนอกทางของสังคม ก็ต้องบอกลูกว่าการประพฤติตัวอย่างนั้นเป็นความผิด ผิดเพราะอะไร? ที่ถูกต้องคืออะไร? และผลกระทบตามมาคือ ครอบครัว สังคมไม่ต้องการพฤติกรรมอย่างนี้และเรามีจำเป็นอะไรที่ต้องทำตัวให้สังคมไม่ต้องการ เป็นต้น ดังนั้น การอธิบายพูดคุยกันโดยใช้เหตุผลเป็นหลัก จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคคลในครอบครัว

6. สรุป

มวลมนุษยชาติทั่วโลกไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ทุกวันนี้ ส่วนหนึ่งมาจากการกระทำตามใจที่ต้องการ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ปล่อยให้ความโลภ ความโกรธและความหลงของตนมีอิทธิพลเหนือปัญญา เป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ ครอบครัว ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ การสร้างครอบครัวให้มีความสุข มั่นคง

มั่งคั่ง ยั่งยืนนั้น ต้องพึ่งพาการเลี้ยงดู อบรมบุดรธิดาจากบิดามารดา ให้บุตรธิดามีความเจริญ สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นอนาคตที่สำคัญของชาติต่อไป เมื่อครอบครัวดี สังคมก็ดี ประเทศชาติก็เจริญรุ่งเรืองตามไปด้วย การที่จะสร้างครอบครัวให้มีความสุข สมบูรณ์ได้นั้น บิดามารดามีส่วนสำคัญมาก เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทและกำหนดบทบาทของทุกคนใน ครอบครัว ให้ดำเนินชีวิตไปตามขอบเขต หรือความคิดอ่านของบิดามารดา แต่การณดังกล่าวนี้ อาจจะส่งผลกระทบต่อที่ตัวบุตรธิดาและสมาชิกทุกคนในครอบครัว ถ้าบิดามารดาขาดซึ่งปัญญา ในการวินิจฉัย ขาดซึ่งคุณธรรมในการจัดการ ดำเนินกิจการในครอบครัว นี่ก็เป็นสาเหตุ ประการหนึ่งที่ไม่ควรมองข้าม

ความรุนแรงในครอบครัวจะบรรเทาเบาบางลงได้อย่างเต็มที่ ถ้าบุคคลใน ครอบครัวปฏิบัติได้ตามหลักฆราวาสธรรม 4 คือ (1) บิดามารดา บุตรธิดา ต้องมีสัจจะ ความจริงใจต่อกัน ไม่โกหกกัน มีความซื่อซื่อซื่อซื่อใจ ต้องหันหน้าปรึกษากันเพื่อหาทางแก้ไข (2) บิดามารดา บุตรธิดาต้องมี ทมะ ความซื่อซื่อซื่อซื่อ ซื่อซื่อ เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์บานปลาย (3) ทุกคนในครอบครัว ควรมีขันติ ความอดทน อดกลั้นในทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตามที่เข้ามากระทบกับบุคคลในครอบครัว ทุกคนต้องอดกลั้น อดทน และ (4) จาคะ การเสียสละ ควรมีการถอยหลังสักหนึ่งก้าว เพื่อการเดินหน้าอีกสามก้าว ถ้าปฏิบัติหลัก ฆราวาสธรรมได้อย่างสมบูรณ์พร้อมแล้ว ชีวิตในครอบครัวก็จะสงบสุข ปราศจากความรุนแรง ที่ไม่พึงปรารถนา

ถึงแม้ว่าบางครอบครัว อาจจะไม่สามารถปฏิบัติได้ครบสมบูรณ์ทั้ง 4 ประการ แต่อย่างน้อยก็ได้ลงมือปฏิบัติ แสดงความพร้อมในการที่จะดำเนินการเพื่อให้ครอบครัวสงบ สุขและปลอดภัย ปลอดภัยจากความรุนแรงในครอบครัว ที่ตั้งเป็นข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือ ทุกประการจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกทุกคนในครอบครัว ถ้าสมาชิกทุกคน ในครอบครัวได้ร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหาความรุนแรงร่วมกันอย่างเต็มความสามารถแล้ว ความเป็นอยู่และความเป็นไปของครอบครัวก็就会有ความสงบสุข มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งทาง โลกและทางธรรมอย่างแน่นอน เพราะได้ยึดหลักการปกครองครอบครัวให้ดำรงตั้งมั่นในทาง ที่ดีทั้ง 2 ทาง ได้แก่ ทางกายและทางจิตใจ

ดังนั้น ความมั่นคง ความดำรงมั่นของสถาบันครอบครัว จำต้องเกิดจากความรัก ใคร่สนทนากลมเกลียวกัน ร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาความเป็นอยู่และพัฒนา คุณธรรมในจิตใจของทุกคน จนสามารถนำครอบครัวไปสู่ชีวิตที่ดีงามตามทัศนคติทาง พระพุทธศาสนาและแนวทางที่จะสามารถสร้างสันติสุข ไร้วความรุนแรงให้เกิดมีขึ้นในโลกได้

อย่างแท้จริง ก็คือ การนำเอาหลักทวารวาสธรรมมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต โดยเริ่มที่ตัวบุคคลและแต่ละบุคคลลงมือปฏิบัติ การแก้ไขปัญหาทุกอย่าง ควรใช้สติพิจารณาแก้ไข ปัญหาเพื่อหยุดการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การจัดระเบียบทางสังคม เพื่อสันติ ความสงบสุขของครอบครัว ชุมชนและสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ. (2546). ความรุนแรงในชีวิตคู่. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดลและมูลนิธิผู้หญิง.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. (2547). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อาร์.เอส.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2557). ความขัดแย้ง...หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.
- พูนสุข มาศรีสรสรรค์. (2560). การจัดการความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ. http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=2060&menutype=1&articlegroup_id=330 (สืบค้น 16 มิถุนายน 2560).
- ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียน. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาตนเอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาตรฐาน วิทยาและการวัด. <http://www.oknatlon.net/blog/Phllharmonlcs> (สืบค้น 16 มิถุนายน 2560).
- ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียน. ความรุนแรงในครอบครัว. <http://www.gracezone.org/Inclx.php/knowledge/415-ahlmsa> (16 มิถุนายน 2560).
- สุนททิพย์ ใจเหล็ก. ความรุนแรงในครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน. <http://www.th.wikipedia.org/wiki/> (สืบค้น 16 มิถุนายน 2560).